

РЕЦЕНЗИЯ

Върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Техника на безопасността на труда и противопожарна защита“

Авторът на дисертационния труд: маг. Мете Чендже

Тема на дисертационния труд: „Система за управление на безопасни условия на труд в круизни пристанища“

Рецензент: проф.д.т.н инж.Асен Недев Атанасов

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита от катедра „Строителство на сгради и съоразения“ при Архитектурния факултет на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“. Първичното звено е акредитирано да провежда обучение по докторска програма „Техника на безопасността на труда и противопожарна техника“. След запознаването с предоставените ми материали потвърждавам, че действия и срокове по организацията на защитата са спазени, което е основание за това, че може да бъде даден ход на процедурата.

Докторантът Мете Чендже е завършил бакалавърска степен по специалност „Морски науки и технологии“ в Черноморския Технически университет-Истанбул през 1993 год. През 2013 год. получава магистърска степен по специалността „Мениджмънт по безопасността на труда“ в Истанбулския университет „Йени Юзул“. Допълнително е получил специализиращи знания по застраховане на морски системи, океанография и обща култура. В момента работи като експерт по морски транспортни системи във фирма Агаоглу Сиркетлер Груп. Цялото му досегашно образователно и научно развитие е добра основа за включването му като специалист по безопасни условия на труд в докторска програма „Техника на безопасността и противопожарна техника“.

I. Актуалност и значимост на разработвания в дисертационния труд проблем.

Въпросите за безопасността на труда нямат конюнктурен характер, а широтата на проблема не дава възможност да се твърди, че е възможно да бъде получено общо решение. След решаването на един или друг аспект на безопасността не може да се твърди, че е намерено цялостно решение, валидно за продължителни периоди. Общност обаче може да бъде потърсена в използването на единен формален апарат за оценка на различните фактори и действия с тях.

Що се отнася до актуалността на темата на конкретния дисертационен труд, аз я намирам в пресечната точка на два аспекта, наречени от мен условно, като хоризонтален и вертикален. Хоризонталният аспект се отнася до разположението на конкретно изследвания обект (пристанище, кораб, система за управление) в целия комплекс от възможни обекти. Място в този комплекс могат да намерят т.н. „круизни

пристанища“, които са основен обект на изследването съгласно наименованието на темата.

Вертикалният аспект се отнася до дълбочината на познанията и по-конкретно до мястото, което заема метода на изследване в комплекса от действия, водещи до решаването на общия проблем. Ако приемем, че общия проблем се свежда до анализ и управление на риска в избрания тип обекти, то задачата за „управление на безопасни условия на труд“ намира своето място в комплекса от дейности по определяне на риска.

Комбинацията на хоризонталния и вертикалния аспекти в наименованието на дисертационния труд „Система за управление на безопасни условия на труд в круизни пристанища“ потвърждава неговата актуалност. Тя е била определяща и при избор на методика на изследването, което следва идеите на системите от стандарти, известни като OHSAS (Occupational Health and Safety System-Системи за управление на здравето и безопасността при работа) и на наредбата OSHA (Occupational Safety and Health Act – Наредба за здравословни и безопасни условия на труд). Що се отнася до статистическата обработка на данните в методичен план се използва програмния подход за вариационен анализ известен като ANOVA (ANalysis Of VAriance).

Моята оценка за избраната методика на изследването е, че комбинацията от трите посочени от мен документи е работоспособен инструмент за решаване на задачите, поставени пред дисертационния труд в определените ограничения и обеми.

II. Аналитична характеристика на естеството и достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд

Материалът върху който се градят приносите е получен на базата на анализ на резултати от експертни проучвания и на нормативни документи. В Приложение №1 са представени анкетни карти за набиране на информация за безопасността на труда в пристанища в два варианта:

Анкета 1 - предназначена за мениджъри;

Анкета 2 – предназначена за служители;

В Приложение №2 е представен списък на законовите актове (турски и международни), имащи отношение към безопасността на труда. Очевидно е, че досегашното обучение и настояща трудова дейност на докторанта Мете Чедже са добра основа за познаването на системата от ограничения и регулации, имащи отношение към различните аспекти на безопасността на труда.

Анкетното проучване е проведено в шест пристанища от региона на Мармара, които са били избрани като обекти на изследването. С разрешение на ВСУ и с одобрение от Министерството на транспорта на Турция на така избраните обекти (които имат отношение към обработка на контейнери) са изпратени приложените анкети.

В резултат на получените отговори от пет от тези институции е получена достатъчно представителна статистика.

Към материала използван за изграждането на приносите е включена и информация за регистрираните трудови злополуки и причините за възникването им, публикувани от Турската агенция по професионална безопасност (TUIK) и от трудовия съюз Limanos.

На базата на тази конкретна входяща информация са получени резултати, които са в основата на получените приноси. Общата ми оценка за приносите е формулирана като установяване на нови и потвърдителни факти за избран тип обекти с помощта на адаптирани съществуващи методи и средства.

2.1 Научно-приложни приноси.

2.1.1 Научно-приложни приноси, свеждащи се до обогатяване на съществуващите знания в областта на безопасността на труда за широк кръг от пристанища. По конкретно става дума за предлагане на подход и модел за оценка на т.н. „безопасен климат“ чрез анализ на факторите на безопасността на работното място и на субективните демографски фактори характеризиращи управленските и изпълнителските кадри в пристанищата.

2.1.2 Получаване на нови факти за оценка на влиянието на съществени групи от фактори върху безопасността на широк кръг от пристанища в Република Турция, към които би следвало да се отнася и избраният обект на круизните пристанища. По конкретно става дума за реализиране на идеите на известните системи от стандарти, обобщени в подхода, известен като OHSAS. При получаването на новите факти се използват известни статистически подходи – проверка на хипотези, вариационен и корелационен анализ и др. Стриктното спазване на идеите и последователността от действия на подхода OHSAS, който е подробно описан в дисертацията е основа за коректността на резултатите.

2.2 Приложни приноси, свеждащи се до предоставяне на възможности и препоръки за бъдещо използване на получените резултати.

2.2.1 Получени са системни данни за разпределението на произшествията, водещи до трудови злополуки в пристанищата на Република Турция. Причините за трудови злополуки са класифицирани и подредени по признаците: трафик на превозните средства в пристанището, товарно-разтоварни операции, падане от височина, работа с опасни товари, препъвания и падания, работа в затворени пространства, електрически аварии, шум и природни условия. Като източници за възникване на злополуките са посочени административните причини, грешки на изпълнителите, състояние на техническото оборудване, външни условия. Обобщените данни по правилата 4М-4Е са подредени в групи, удобни за последващо експертно проучване или за други анализи.

2.2.2 С помощта на методите и инструментите, посочени от мен в т. 2.1.2. от рецензията са получени обобщени резултати от проверката на хипотезите за значимост

на влияещите фактори и са предложени в табличен вид мерки и препоръки за превантивни действия по безопасни условия на труд.

III. Участие на автора в получаването на приносите в дисертационния труд.

Както вече посочих, в процеса на получаване на приносите авторът се ръководи стриктно от указанията на документите описващи подхода OHSAS и наредба OSHA. Добрата логика да действията описана в цитираните документи е спазена, въпреки наличието на някой грешки и несъответствия, дължащи се на превода. Това ми дава основание да преценя, че авторът се е движил самостоятелно в добре подредената ограничителна среда на избрания нормативен и регламентиращ подход.

IV. Възможности за използване на резултатите в практиката.

Не са ми представени сведения, показващи пълно или частично приложение на резултатите от дисертационния труд. Допускам, че моментната професионална реализация на докторанта Мете Чедже ще му предостави добри възможности за бъдещи внедрявания. Обекти на такива внедрявания биха могли да бъдат резултатите, посочени от мен в т.2.2.2. от настоящата рецензия. По общи препоръки ще дам и в т. VI от рецензията.

V. Автореферат

Авторефератът е направен съгласно изискванията на действащото в момента законодателство, както в системата на висшето образование в България, така и в правилниците на ВСУ. Той отразява правилно използваните методи и получените резултати в дисертационния труд. В стремежа си към по-голяма пълнота докторантът се е поувлякъл в обема на автореферата – 47 страници, при изложение на дисертацията от 136 страници, макар и в различен формат и шрифт.

VI. Критични оценки, забележки и препоръки.

Критичните си оценки и евентуални препоръки съм оформил в две групи:

- Структура на дисертационния труд и ниво на използваните основни източници.
- Грешки в текста на изложението.

6.1. По структурата на дисертационния труд.

6.1.1. Като обектна изследването съгласно темата на дисертацията са посочени т.н. „круизни пристанища“. Като конкретен обект на изследването обаче са подбрани шест пристанища в региона на Мармара, които са подредени по контейнерен капацитет и площ на терминалите, т.е това са пристанища, с терминали обработващи контейнери. За тези общи пристанища е получена и обработена статистика, в резултат на което са получени основните изводи и резултати. От тук до края на изследването си докторантът се стреми да убеди себе си и нас, че става дума круизни пристанища. Аз разбирам неговите затруднения, които произтичат от-факта, че в текста на дисертацията няма определение за „круизно пристанище“, няма и посочени такива

пристанища в Република Турция, т.е откъсването на предмета от целта на изследването (виж стр.6 и по-нататък в текста) е по обективни причини. Поради това при оценката си за приноси в т.II, аз съм посочил, че те се отнасят до общи, а не до круизни пристанища. С това, аз не намалявам, а разширявам обхвата на приносите. Само в две изречения на стр.41 е посочено, че „пристанищата на Турция са отлична отправна точка за пътешествия и екскурзии“.

6.1.2. В оценката си за приносите в резултат на стриктно спазване на изискванията на системата за управление на безопасността на работното място OHSAS 18001 и Наредба за здравословни и безопасни условия на труд OSHA. Това обаче не означава, че аз приемам безусловно подходите за обработка на данните в OHSAS (следващи общите идеи на British Standard Institution) и на OSHA (създадена от администрацията на САЩ, отговаряща за здравословните и безопасни условия на труд). Тези подходи са изградени на оценки, получавани в резултат на проверка на хипотези за разположение и разпределение на статистиката и техните заключения са по-скоро качествени от колкото количествени (по-близо, по-далеч, по-достоверно и т.н.). В последните 20 години на базата на параметричните и непараметрични критерии за оценка на разстоянията са разработени методи и процедури за разпознаване, които дават количествени оценки на всеки условен образ, предложен за оценка и класификация. В този смисъл оценките, основаващи се на проверка на хипотези, които се използват в почти целия спектър от анализи на морски задачи, които аз наричам „морска английска статистика“ са вече остарели и имат незавършен характер. Тъй-като ми е ясно, че докторантът не е разполагал с такава система за оценки по изследвания от него проблем, не отбелязвам като недостатък незавършеността на крайните резултати. Той е ползвал това което е имал, а то е единствения продукт с търговска стойност, който може да бъде намерен. Като познавам консерватизмът на американските регламентиращи организации не очаквам положителни промени в близко бъдеще. Аз обаче винаги ще се радвам, когато видя в някоя дисертация използването на съвременни методи за клъстеризация.

6.1.3. Препоръчвам на докторантът в бъдещата си дейност да намери мястото на проблемите на безопасността в общия комплекс от задачи по оценка и управление на риска в морския флот.

6.2. При описанието на основния документ, който използва (OHSAS 18001) докторантът е допуснал не малко грешки, които аз отдавам на превода, който преминава през три езика.

Специално отбелязвам, че направените от мен забележки и препоръки не са се отразили отрицателно върху общата ми положителна оценка.

Заключение

В дисертацията са решени важни задачи от експлоатационната практика на пристанищата в Република Турция. Научно-изследователските, приложните и образователни цели са постигнати. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на маг.Мете Чедже образователната и научна степен „Доктор“ по програмата „Техника на безопасността на труда и противопожарна техника“

12.08.2018 год.

Рецензент:

/ проф.д.т.н инж.Асен Недев /